

Ennallistamisasetuksen vaikutuksia Uudellamaalla

Kuntajohtajakokous 23.11.2022 § 3

Ympäristöasiantuntija Silja Aalto ja kaavoituspäällikkö Ilona Mansikka esittelivät Euroopan unionin ennallistamisasetuksen vaikutuksia. Unioni ja sen jäsenmaat ovat biodiversiteettistrategiassa sitoutuneet saattamaan luonnon monimuotoisuuden elpymisen tielle vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteita on täsmennetty valmisteilla olevaan EU:n ennallistamisasetukseen, jonka valtioneuvosto on esittänyt eduskunnan käsiteltäväksi. Suomen kanta asetukseen on pian muotoutumassa.

Aalto esitteli aluksi ennallistamisasetuksen sisältöä ja erityisesti sen artikla 6:ta "Kaupunkien ekosysteemien ennallistaminen". Asetuksen yleinen tavoite luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämistä on kannatettava. Esittely keskittyi artiklaan 6 "Kaupunkien ekosysteemien ennallistaminen", koska siitä aiheutuisi Uudenmaan suurten ja edelleen kasvavien kaupunkien kehittämisedellytyksille merkittäviä haasteita. Artikla 6:ssa on määritelty kaupunkien ekosysteemeille viheralueiden ja puiden latvuspeittävyden kautta vaaditut prosenttimäärät ja aikataulun takarajat kussakin kunnassa/kaupungissa, jota artikla 6 koskisi. Erityisesti viheralueiden lisäämistavoitteet nähdään kasvaville kaupungeille lähes mahdottomina tavoittaa. Lisäksi vaadittavan latvuspeitteen lisääminen käytännössä on hyvin haastavaa. Artiklan tiukka soveltaminen aiheuttaisi myös tulkintaongelmia. Käytettyjä käsitteitä ei ole määritelty riittävän selkeällä tavalla. Lisäksi Aalto kertoi, että asetuksessa noudatetaan unionin tilastollisten määrittelyjen (Eurostat LAU) mukaisia kuntarajoja, joka johtaa joissakin tapauksissa todellista tilannetta vastaamattomiin tuloksiin. Suomalaisiin olosuhteisiin soveltumattomien tilastokriteerien tiukka soveltaminen aiheuttaa epä johdonmukaisuuksia, eli Uudeltamaalta esimerkiksi Kirkkonummi ja Nurmijärvi puuttuvat luettelosta, joten ne eivät kuuluisi asetuksen soveltamisen piiriin. Asetuksen toimeenpano aiheuttanee jonkin verran lisäkustannuksia, mutta niiden määrää tai kohdistumista ei ole vielä mahdollista arvioida.

Mansikka keskittyi esityksessään artikla 6:n kritiikkiin ja Uudenmaan kuntien edunvalvontatarpeisiin. Uusimaa on vahvasti kasvava alue ja täällä tehdään jo muutoinkin paljon viheralueiden hyväksi. Myös voimassa oleva kansallinen kaavoituslainsäädäntö edellyttää luontoarvojen kattavaa huomioon ottamista. Mansikka painotti, että erityisesti artikla 6 vaatimukset ovat huonosti Uudellemaalle kohdistuvia, eikä artiklan toimeenpano tukisi kasvun kestävää ohjaamista. Suurin osa alueen kunnista ja alueista ovat kasvavia, mikä korostaa ongelmallisuutta juuri Uudellamaalla. Tulevaisuudessa viheralueet tulevat vähenemään jo nykyistenkin kaavojen voimaan saattamisen myötä. Artiklan toimeenpanon kannalta tarvittaisiin Suomen ja Uudenmaankin olosuhteissa toimivat tavoitteet ja mittarit. Toisaalta artiklaan sisältyy myös vaatimuksia, jotka ovat samansuuntaisia sen kanssa, mitä kunnissa jo nyt tehdään. Järkevintä olisi asettaa tietyt minimitalvoitteet sen sijaan, että kaikilta edellytetään pinta-alan lisäämistä. Velvoitteet tulisi kohdistaa vain niille alueille, jotka jäävät alle edellytetyn vähimmäismäärän. Uudenmaan kunnat ovat olleet proaktiivisia ja useissa kunnissa on jo tehty tarkempia analyysyjä asiasta.

Käytiin keskustelu, jossa todettiin asetuksen olevan erityisen haasteellinen nimenomaan kasvukaupungeille. Ennusteiden mukaan vuoteen 2050 mennessä on Uudellemaalle odotettavissa huomattavaa väestönkasvua,

minkä mahdollistaminen edellyttää kaupungeissa myös vielä rakentamattoman pinta-alan käyttöä. Juridisesti asetus tulee olemaan suoraan kansallisesti sovellettavaa lainsäädäntöä ja vaikuttaa suoraan uusien kaavojen laadintaan, joten sen merkitys on erittäin keskeinen. Keskustelun mukaan 6. artikla on ehdotetussa muodossaan mahdoton hyväksyä, sillä se johtaisi kasvun hyytymiseen.

Keskusteltiin Uudenmaan kasvumahdollisuuksista asetuksen asettamisraameissa. Voisiko asetuksen noudattaminen johtaa rakennusten korkeuden kasvattamiseen ja purkamiseen, mikä on Uudenmaan tahtotilansa suhteen. Huomioon tulee ottaa myös joukkoliikenteen ja logistiikan toimivuus erityisesti pääväylien risteysalueilla. Mikäli artikla rajoittaa kehittämismahdollisuuksia kaupunkialueilla, se tulee hajauttamaan rakentamista, mikä johtaa joukkoliikenteen järjestämisen haasteisiin. On tarpeen tarkastella asetuksen vaikutuksia kestävässä yhdyskuntakehitykseen ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin. Artiklan yhtenä riskinä on alueellinen kasvun epätasapaino, jos nykyisellään tiiviit kunnat eivät voi enää ottaa vastaan kasvua ja se hajautuu seudulla.

Mansikka kertoi lopuksi, että liitto jatkaa asian analysointia, kannanoton valmistelua ja selvittää mitä asetuksen toimeenpano tarkoittaisi erityyppisille kunnille.

Puheenjohtaja päätti keskustelun ja totesi, että Suomen eurooppalaisittain hidas kaupungistumisaste tekee meidän näkökulmastamme tilanteen varsin erilaiseksi ja haastavammaksi eteläisempään Eurooppaan verrattuna. Hän myös korosti, että Euroopan parlamentin kanta asiaan on ratkaiseva, eli sinne vaikuttaminen on oleellista.